

Latvijas Republikas Ekonomikas ministrija
Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

K.Valdemāra ielā 157, Rīgā, LV – 1013 • tālr. (+371) 67388624 • fakss (+371) 67388634 • e-pasts: ptac@ptac.gov.lv

SIA „RPG GROUP”
Reģ.Nr.54103034681
Viestura ielā 2
Gulbenē, LV-4400

(...)

LĒMUMS
par nevienlīdzīgiem un netaisnīgiem līguma
noteikumiem
Rīgā

2007.gada 12.decembrī

Nr.63-Ig

Patērētāju tiesību aizsardzības centrā (turpmāk – *PTAC*) 2007.gada 1.oktobrī saņemts (...) (turpmāk – *Patērētājs*) iesniegums (turpmāk – *Iesniegums*) saistībā ar SIA „RPG GROUP” (turpmāk – *Sabiedrība*) sniegto kreditēšanas pakalpojumu. *Iesniegumā* izteikts lūgums izvērtēt un sniegt atzinumu par šķērējtiesas klauzulu.

PTAC, izskatot lietā esošos materiālus, **konstatē**:

[1] Starp *Patērētāju* un *Sabiedrību* 2006.gada 22.augustā tika noslēgts Aizdevuma līgums par aizdevumu LVL 1000 apmērā (turpmāk – *Aizdevuma līgums 1*). 2006.gada 7.oktobrī starp *Patērētāju* un *Sabiedrību* tika noslēgts Aizdevuma līgums par aizdevumu LVL 90 000 apmērā (turpmāk – *Aizdevuma līgums 2*) un 2006.gada 7.oktobra Hipotēkas līgums (turpmāk – *Hipotēkas līgums*) no *Aizdevuma līguma 2* izrietošo prasījumu nodrošināšanai. 2007.gada 9.janvārī starp *Sabiedrību* un *Patērētāju* tika noslēgts Pirkuma līgums, ar kuru pircējs *Sabiedrība* un pārdevējs *Patērētājs* vienojās par *Patērētājam* piederošā nekustamā īpašuma pirkšanu un pārdošanu (turpmāk – *Pirkuma līgums*).

[2] Sakarā ar *Patērētāja Iesniegumu* un *Aizdevuma līguma 1*, *Aizdevuma līguma 2* un *Hipotēkas līguma* noteikumu vērtējumu *PTAC* saskaņā ar *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* (turpmāk – *PTAL*) 26.panta otrās daļas noteikumiem un 2006.gada 1.augusta Ministru kabineta noteikumu Nr.632 „*Patērētāju tiesību aizsardzības centra nolikums*” 6.3. un 6.4.apakšpunktu 2007.gada 15.oktobrī, nosūtot ierakstītu vēstuli Nr.21-04/8393-P-320 uz tās juridisko adresi Gulbenē, Viestura ielā 2, pieprasīja *Sabiedrībai* līdz 2007.gada 30.oktobrim sniegt paskaidrojumu par *Patērētāja Iesniegumā* minēto un sniegt informāciju par to, vai tādi paši līgumi kā *Aizdevuma*

līgums 1, Aizdevuma līgums 2 un Hipotēkas līgums ir noslēgti un šādi līgumu projekti tiek piedāvāti arī citiem patērētājiem (pievienojot ar diviem citiem patērētājiem noslēgtu līgumu kopijas un patērētājam piedāvāta līguma projektu), kā arī saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 62.panta pirmās daļas noteikumiem *PTAC* aicināja *Sabiedrību* izteikt savu viedokli par *Aizdevuma līguma 1, Aizdevuma līguma 2 un Hipotēkas līguma* noteikumu atbilstību *PTAL* un citu normatīvo aktu prasībām un aicināja *Sabiedrību* sniegt informāciju par veiktajām darbībām sakarā ar *PTAC* konstatēto netaisnīgo līguma noteikumu izslēgšanu vai grozīšanu. Tā kā līdz šim datumam pieprasītais paskaidrojums netika saņemts, *PTAC* 2007.gada 1.novembrī ierakstītā vēstulē Nr.21-04/9024-P-320 atkārtoti pieprasīja *Sabiedrībai* sniegt paskaidrojumu līdz 2007.gada 16.novembrim. *PTAC* 2007.gada 6.novembrī un 2007.gada 20.novembrī attiecīgi saņēma atpakaļ 2007.gada 15.oktobra vēstuli Nr.21-04/8393-P-320 un 2007.gada 1.novembra vēstuli Nr.21-04/9024-P-320, un VAS „Latvijas Pasts” abās uzziņās norādīts, ka adresāts neatrodas pēc norādītās adreses. 2007.gada 20.novembrī *PTAC* nosūtīja ierakstītu vēstuli arī uz *Aizdevuma līguma 1, Aizdevuma līguma 2 un Hipotēkas līguma* minēto *Sabiedrības* adresi Gulbenē, Brīvības ielā 72, taču arī tā 2007.gada 26.novembrī tika saņemta atpakaļ *PTAC*, un VAS „Latvijas Pasts” uzziņā norādīts, ka adresāts neatrodas minētajā adresē.

Līdz ar to *PTAC* konstatē, ka *Sabiedrība* nav nodrošinājusi korespondences saņemšanu tās juridiskajā adresē un nav sniegusi pieprasīto paskaidrojumu un informāciju sakarā ar *Patērētāja Iesniegumu un Aizdevuma līguma 1, Aizdevuma līguma 2 un Hipotēkas līguma* noteikumu vērtējumu.

PTAC, izvērtējot lietā esošos materiālus, **secina**:

1. Saskaņā ar *PTAL* 1.panta 3.punktu (...) ir uzskatāms par patērētāju, savukārt SIA „RPG Group” atbilstoši *PTAL* 1.panta 4.punktam - par pakalpojuma sniedzēju, līdz ar to *Aizdevuma līguma 1, Aizdevuma līguma 2 un Hipotēkas līguma* noteikumiem ir jāatbilst *PTAL* prasībām.

2. Saskaņā ar *PTAL* 25.panta ceturtais daļas 6.punktu *PTAC* funkcijās ietilpst „patērētāju tiesību ievērošanas uzraudzība līgumu projektos un līgumos, ko patērētāji slēdz ar ražotājiem, pārdevējiem vai pakalpojumu sniedzējiem, arī normatīvajos aktos paredzēto darbību veikšana, lai ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs grozītu līguma projektu vai pārtrauktu pildīt līguma noteikumus, ja līguma projektā vai noslēgtajā līgumā konstatēti netaisnīgi vai neskaidri noteikumi”. Tādējādi *PTAC* veica *Aizdevuma līguma 1, Aizdevuma līguma 2 un Hipotēkas līguma* izvērtēšanu savas kompetences ietvaros.

3. Saskaņā ar *PTAL* 3.panta 2.punkta noteikumiem „patērētāja tiesības ir pārkāptas, ja nav ievērots līgumslēdzēju pušu vienlīdzības princips un līguma noteikumi ir netaisnīgi”. Savukārt saskaņā ar *PTAL* 6.panta pirmo daļu „ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nedrīkst piedāvāt tādus līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem”. Tātad atbilstoši *PTAL* 6.panta pirmās daļas noteikumiem *Sabiedrība* nedrīkst iekļaut netaisnīgus līguma noteikumus patērētājiem piedāvātajos līgumos un to projektos. *PTAL* 6.panta ceturtajā daļā noteikts, ka, „novērtējot līguma noteikumus, ņem vērā pārdotās preces vai sniegtā pakalpojuma raksturu, visus apstākļus, kādos līgums noslēgts, kā arī noslēgtā līguma un ar to saistītā līguma noteikumus”.

4. Lai arī konkrētais līgums ir noslēgts, tomēr *PTAL* ir paredzēti izņēmumi no vispārējiem līgumu slēgšanas noteikumiem. Lai konstatētu, vai attiecīgais līguma noteikums ir apspriests, jāņem vērā *PTAL* 6.panta piektajā un septītajā daļā noteiktais. Saskaņā ar *PTAL* 6.panta piektajā daļā teikto „*līguma noteikums vienmēr ir uzskatāms par savstarpēji neapspriestu, ja līgums sastādīts iepriekš un patērētājam nav bijis iespējams ietekmēt attiecīgā līguma noteikumu*”. No šīs tiesību normas izriet, ka noteikums vienmēr uzskatāms par neapspriestu, ja tas ir sastādīts iepriekš un patērētājam tādēļ nav bijusi iespēja iespaidot tā saturu. Vistipiskākais šāda gadījuma piemērs ir tipveida jeb standartlīgums. Šāds viedoklis ir pamatots arī tiesību doktrīnā: „standartlīgumi *per se* tiek uzskatīti par neapspriežamiem, tāpēc standartnoteikumu piemērošanas gadījumā faktiski nav nekādas juridiskas iespējas izvairīties no *Netaisnīgu līgumu direktīvas* piemērošanas. Pat skaidri izteikts patērētāja apliecinājums, ka viņš ir iepazīstināts ar līguma standartnoteikumiem un vienojies par tiem neizslēdz direktīvas piemērošanu” (Zadraks G. „*Direktīvas 93/13/EEK par netaisnīgiem noteikumiem patērētāju līgumos nepieciešamā reforma*”// „*Likums un Tiesības*”, 2005. Nr.4, 103.lpp.). Turklāt atbilstoši *PTAL* 6.panta sestajai daļai, „*ja ir apspriesti atsevišķi līguma noteikumi vai atsevišķu noteikumu attiecīgi aspekti, tad nevar uzskatīt, ka savstarpēji apspriesti ir arī pārējie līguma noteikumi*”. Savukārt, *PTAL* 6.panta septītā daļa nosaka, ka „*ja ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs apgalvo, ka līguma noteikumi ir savstarpēji apspriesti ar patērētāju, viņa pienākums ir to pierādīt*”.

PTAC norāda, ka par apspriestiem līguma noteikumiem uzskatāmi līguma noteikumi, par kuriem līgumslēdzēji, savstarpēji tos apspriežot (savstarpēji apmainoties viedokļiem), ir vienojušies. Līdz ar to parakstīts līgums pats par sevi nav pietiekams pierādījums tam, ka līgumslēdzēji ir savstarpēji apsprieduši katru līguma noteikumu atsevišķi (sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 7.marta spriedums lietā Nr.C30519003 motīvu daļas 14.punktu).

No *Patērētāja Iesniegumā* minētā izriet, ka *Aizdevuma līguma 1, Aizdevuma līguma 2 un Hipotēkas līguma* noteikumi nav tikuši apspriesti līgumslēdzēju pušu starpā, un no lietas materiāliem secināms, ka *Sabiedrība* nav iesniegusi pierādījumus līguma noteikumu apspriešanas fakta konstatācijai. Līdz ar to *PTAC* secina, ka *Aizdevuma līguma 1, Aizdevuma līguma 2 un Hipotēkas līguma* noteikumi ir līgumslēdzēju pušu neapspriesti.

Attiecībā uz faktu, ka *Sabiedrība* nav nodrošinājusi korespondences saņemšanu tās juridiskajā adresē, *PTAC* norāda, ka saskaņā ar *Komerclikuma* 12.panta ceturtās daļas noteikumiem, „*ja komersantam tiek nosūtītas ziņas, dokumenti vai cita korespondence uz komercreģistrā ierakstīto tā juridisko adresi, uzskatāms, ka komersants šos dokumentus, ziņas vai citu korespondenci ir saņēmis, ja nosūtītājs dokumentāri pierādījis, ka šāda nosūtīšana ir veikta*”. Tā kā *PTAC* ir vairākkārt (2007.gada 15.oktobrī, 2007.gada 1.novembrī) *Sabiedrībai* uz tās juridisko adresi nosūtījis ierakstītas vēstules, kurās cita starpā aicinājis *Sabiedrību* iesniegt pierādījumus *Aizdevuma līguma 1, Aizdevuma līguma 2 un Hipotēkas līguma* noteikumu apspriešanas fakta konstatācijai, atbilstoši *Komerclikuma* noteikumiem uzskatāms, ka *Sabiedrība* minētās vēstules ir saņēmusi.

5. *PTAC* vairākkārtīgi pieprasīja *Sabiedrībai* paskaidrojumus saistībā ar *Iesniegumā* minēto un aicināja izteikt savu viedokli par *Aizdevuma līguma 1, Aizdevuma līguma 2 un Hipotēkas līguma* noteikumu atbilstību normatīvo aktu

prasībām. Līdz šim brīdim *PTAC* nav saņēmis nekādu rakstveida informāciju no *Sabiedrības*.

PTAC norāda, ka no *Administratīvā procesa likuma* (turpmāk – *APL*) 62.panta pirmās daļas izriet iestādes pienākums, lemjot par tāda administratīvā akta izdošanu, kurš varētu būt nelabvēlīgs adresātam vai trešajai personai, iestādei noskaidrot un izvērtēt adresāta vai trešās personas viedokli un argumentus šajā lietā.

Saskaņā ar *APL* iestādes pienākums ir objektīvi noskaidrot lietas apstākļus un nepieciešamības gadījumā vākt pierādījumus pēc savas iniciatīvas, kā arī dot administratīvā procesa dalībniekiem norādījumus un ieteikumus (objektīvās izmeklēšanas princips). *APL* 59.panta pirmā daļa nosaka, ka „pēc administratīvās lietas ierosināšanas iestāde iegūst informāciju, kas saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir nepieciešama, lai pieņemtu attiecīgo lēmumu. Lai iegūtu nepieciešamo informāciju un panāktu tiesisku, taisnīgu un efektīvu lietas izskatīšanu, iestāde pēc iespējas dod administratīvā procesa dalībniekiem norādījumus un ieteikumus”. Savukārt *APL* 59.panta ceturtā daļa nosaka, ka „procesa dalībniekam ir pienākums iesniegt pierādījumus, kas ir viņa rīcībā, un paziņot iestādei par faktiem, kas viņam ir zināmi un konkrētajā lietā varētu būt būtiski”.

Objektīvās izmeklēšanas princips nozīmē, ka valsts nevar tikai „gaidīt, ko persona spēs pierādīt”, ir nepieciešams noskaidrot objektīvo patiesību lietā, jo personai vienai pašai var būt apgrūtināti pierādīt savu subjektīvo publisko tiesību vai tiesisko interešu aizskārumu. Tomēr ir jāņem vērā tas, ka „Dalībnieku līdzdarbība procesā kalpo galvenokārt viņu tiesību īstenošanai un aizsardzībai. Tā vienlaikus ir arī līdzeklis lietas apstākļu noskaidrošanai (dalībnieki lielākoties ir pat galvenie informācijas avoti). Tāpēc līdzdarbība ir gan dalībnieku tiesība, gan pienākums” (Sk.: Kopp F. *Verwaltungsgerichtsordnung*. 10. Auflage. Munchen, 1994, S.11443 – 1144).

Tas nozīmē, ka procesa dalībnieki lēmuma pieņemšanai nepieciešamo faktu konstatēšanā nevar palikt pasīvi. Dalībniekiem savu iespēju robežās ir jāpiedalās pierādījumu savākšanā (Sk.: Bērziņš M. *Objektīvās izmeklēšanas princips Administratīvā procesa likumā // Likums un Tiesības*, 2003, Nr.6 (46), 180.lpp.), jo praksē pietiekama faktu noskaidrošana bez pušu līdzdarbības nebūs iespējama (Sk.: Schmitt Glaeser W. *Verwaltungsprozessrecht*. 9., neubearbeitete Auflage. Heidelberg, C. F.Muller Verlag, 2004, S.9.).

Tātad, vadoties no augstāk minētā, *PTAC* norāda, ka *Sabiedrībai* bija tiesības un pienākums līdzdarboties administratīvajā procesā, sniedzot *PTAC* nepieciešamo informāciju. Tā kā *Sabiedrība* līdz šim laikam nav sniegusi atbildi uz *PTAC* pieprasīto informāciju, *PTAC* ir tiesīgs pieņemt lēmumu par nevienlīdzīgiem un netaisnīgiem līguma noteikumiem bez *Sabiedrības* sniegta viedokļa.

6. Izvērtējot *Aizdevuma līguma 1* un *Aizdevuma līguma 2* noteikumus, *PTAC* konstatē, ka *Aizdevuma līguma 1* un *Aizdevuma līguma 2 9.1.apakšpunkts* nosaka: „*AIZDEVĒJAM*, 5 (piecas dienas) iepriekš brīdinot *AIZŅĒMĒJU*, ir tiesības vienpusēji izbeigt šo Līgumu un/vai pieprasīt, lai *AIZŅĒMĒJS* nekavējoties samaksā *AIZDEVĒJAM* viņam izsniegto aizdevuma summu, līgumsodu un aprēķinātos procentus, un Izdevumus, ja *AIZDEVĒJS* ir konstatējis, ka : 9.1.1. *AIZŅĒMĒJS* aizdevumu izmanto šajā Līgumā neparedzētam mērķim; 9.1.2. *AIZŅĒMĒJS* nav ievērojis kādu no šā Līguma 7.1., 7.4.punkta noteikumiem; 9.1.3. *AIZŅĒMĒJS* ir nokavējis vienu šajā līgumā atrunāto aizdevuma samaksas termiņu; 9.1.4.

AIZŅĒMĒJA apstiprinājumi, informācija, dokumentācija, kurus tas sniedzis AIZDEVĒJAM sakarā ar šo Līgumu, neatbilst faktiskajiem apstākļiem.”

No šī *Aizdevuma līguma 1* un *Aizdevuma līguma 2* noteikuma izriet aizdevēja tiesības vienpusēji atkāpties no līguma noteiktos gadījumos. Vienlaikus *PTAC* secina, ka *Aizdevuma līguma 1* un *Aizdevuma līguma 2* noteikumos nav paredzētas tiesības vienpusēji atkāpties no līguma arī aizņēmējam. *PTAC* norāda, ka tādējādi tiek pārkāptas aizņēmēja kā patērētāja tiesības, jo tas tiek nostādīts neizdevīgākā stāvoklī salīdzinājumā ar pakalpojuma sniedzēju un šāda situācija ir pretrunā ar labticīguma prasībām, kas savukārt saskaņā ar *PTAL* 5.panta otrās daļas 5.punktu pārkāpj līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu.

PTAL 6.panta trešās daļas 8.punkts nosaka, ka par netaisnīgu uzskatāms tāds līguma noteikums, kas atļauj pakalpojuma sniedzējam vienpusēji atkāpties no līguma, izņemot gadījumu, kad tāda pati iespēja ir nodrošināta arī patērētājam. Ņemot vērā, ka saskaņā ar *Aizdevuma līguma 1* un *Aizdevuma līguma 2* noteikumiem aizņēmējam nav dota iespēja vienpusēji atkāpties no līguma, kamēr tāda ir paredzēta aizdevējam, *PTAC* norāda, ka *Aizdevuma līguma 1* un *Aizdevuma līguma 2* 9.1.apakšpunkts atbilstoši *PTAL* 6.panta trešās daļas 1.punktam (kontekstā ar 5.panta otrās daļas 5.punktu) un 6.panta trešās daļas 8.punktu ir netaisnīgs līguma noteikums.

PTAC uzsver, ka līgumā ir jāparedz patērētājam un pakalpojuma sniedzējam līdzvērtīgas tiesības, ievērojot līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu.

7. *Aizdevuma līguma 1* un *Aizdevuma līguma 2* 7.6.apakšpunkts paredz: *„AIZŅĒMĒJAM bez AIZDEVĒJA rakstveida piekrišanas nav tiesību ņemt aizņēmumus u.c. veida kredītus no trešajām personām, kā arī galvot par trešo personu saistībām.”*

PTAC norāda, ka, liedzot patērētājam slēgt kreditēšanas līgumus ar citiem pakalpojumu sniedzējiem, tiek pārkāpts līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības princips, kā to nosaka *PTAL* 5.panta otrās daļas 2.punkts, saskaņā ar kuru līguma noteikums ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, ja tas „ierobežo patērētāja tiesības slēgt līgumus ar trešajām personām”. Tā kā *Aizdevuma līguma 1* un *Aizdevuma līguma 2* 7.6.apakšpunkts ierobežo kredīta ņēmēja tiesības slēgt līgumus ar trešajām personām, nav ievērots līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības princips, un saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 1.punktu (kontekstā ar 5.panta otrās daļas 2.punktu) šāds līguma noteikums atzīstams par netaisnīgu līguma noteikumu.

8. *Aizdevuma līguma 1* un *Aizdevuma līguma 2* 8.1.apakšpunkts nosaka, ka *„par termiņā neatmaksātu aizdevumu un/vai nesamaksātiem procentiem par aizdevuma lietošanu, un/vai neatlīdzinātajiem Izdevumiem AIZŅĒMĒJAM jāmaksā AIZDEVĒJAM līgumsods 5% (pieci procenti) dienā, ko aprēķina no aizdevuma summas, kas atrunāta šī līguma punktā 3.1.”* Vienlaikus ***Aizdevuma līguma 1* un *Aizdevuma līguma 2* 8.2.apakšpunkts** paredz: *„Ja kādas no punktā 9.1. noteiktās summas kavējums ilgst vairāk par vienu mēnesi, līgumsoda procentu aprēķina apmērs tiek palielināts divkārtīgi nosakot, ka tas ar otro mēnesi sastāda 10%, ar trešo mēnesi attiecīgi 20% dienā, utt.”*

PTAC konstatē, ka *Aizdevuma līguma 1* un *Aizdevuma līguma 2* 8.1.apakšpunktā par līgumsaistību nepildīšanu patērētājam ir paredzēts līgumsods 5% apmērā no kopējās aizdevuma summas (tas ir, attiecīgi Ls 1000 un Ls 90 000) dienā.

No tā secināms, ka aizdevuma maksājuma kavējuma gadījumā patērētājam ir jāmaksā attiecīgi Ls 50 vai Ls 4500 dienā. *PTAC* uzskata, ka šāds līgumsods ir neproporcionāli liels un patērētājam uzliek pārāk lielas saistības. Tas pats attiecināms uz *Aizdevuma līguma 1* un *Aizdevuma līguma 2* 8.2.apakšpunkta noteikumu, kas paredz divkārt lielāku līgumsoda apmēru ar katru nākamo kavējuma mēnesi.

PTAC vērs uzmanību uz to, ka saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 4.punktu par netaisnīgu uzskatāms līguma noteikums, kas uzliek patērētājam, kurš nepilda līgumsaistības, neproporcionāli lielu līgumsodu. *PTAC* norāda, ka, pastāvot noteikumam, ka līgumsods tiek aprēķināts no pakalpojuma (aizdevuma) kopējās summas, nevis no atlikušā aizdevuma maksājuma summas, var izveidoties situācija, ka līgumsods pārsniedz atlikušā maksājuma summu.

PTAC atzīmē, ka saskaņā ar *Civillikuma* 1716.pantu līgumsods ir pametums, ko kāda persona uzņemas ciest sakarā ar savu saistību tajā gadījumā, ja viņa šo saistību neizpildītu vai neizpildītu pienācīgi, taču līgumsods nav līdzeklis, ar kura palīdzību kreditors ir tiesīgs iedzīvoties uz parādnieka rēķina. Arī civiltiesību doktrīnā valda viedoklis, ka "Latvijā, vadoties no labiem tikumiem, pārāk lielu līgumsodu varētu atzīt par netaisnu" (K. Torgāns: Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.) R: Mans Īpašums, 2000, 225.lpp.). *PTAC*, vērtējot līgumsoda proporcionalitāti, ņem vērā *PTAL* 5.pantā noteikto līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, no kā izriet, ka, vērtējot līgumsoda apmēru, jāievēro arī labticīguma prasības, kā arī tas, ka līgumsoda apmērs nedrīkst būt tāds, kas nostāda patērētāju neizdevīgā stāvoklī, t.i., līgumsods nedrīkst būt nesamērīgi liels. Tāpat, vērtējot līgumsoda proporcionalitāti, jāvadās no samērīguma kritērija, kas izriet no labas ticības principa, ievērojot, ka "pie samērīguma noteikšanas jāņem vērā visas kreditora intereses un parādnieka spējas" (K. Torgāns: Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.) R.: Mans Īpašums, 2000, 225.lpp.).

Ņemot vērā augstāk minēto, *PTAC* atzīst *Aizdevuma līguma 1* un *Aizdevuma līguma 2* 8.1.apakšpunktu un 8.2.apakšpunktu par netaisnīgiem līguma noteikumiem atbilstoši *PTAL* 6.panta trešās daļas 4.punktam.

9. *Aizdevuma līguma 1* un *Aizdevuma līguma 2* 10.4.apakšpunkts nosaka: „*Visi strīdi, kuri rodas sakarā ar Līgumu un kurus PUSES nevar atrisināt sarunu ceļā, tiek nodoti izskatīšanai Rīgas komerciālo strīdu šķīrējtiesā, Rīgā, Strukturu ielā 7, viena šķīrējtiesneša sastāvā. Strīds var tikt izskatīts uz iesniegto rakstveida pierādījumu pamata, bez obligātas pušu piedalīšanās tajā.*”

No šī *Aizdevuma līguma 1* un *Aizdevuma līguma 2* noteikuma izriet, ka visi strīdi tiks galīgi izšķirti Rīgas komerciālo strīdu šķīrējtiesā. Līdz ar to *PTAC* secina, ka minētais *Aizdevuma līguma 1* un *Aizdevuma līguma 2* noteikums ietver šķīrējtiesas klauzulu.

Saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punkta noteikumiem par netaisnīgiem līguma noteikumiem uzskatāmi noteikumi, kas "izslēdz vai kavē patērētāja tiesības vērsties patērētāju tiesību aizsardzības iestādēs vai tiesā, paredz strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā". No konkrētās tiesību normas izriet, ka jebkurš līguma noteikums, kas kavē patērētāju izmantot iepriekš minētās tiesības, ir uzskatāms par netaisnīgu. Tā kā augstāk minētie līguma noteikumi paredz strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā- Rīgas komerciālo strīdu šķīrējtiesā, tad minētais līguma noteikums ir uzskatāms par

netaisnīgu līguma noteikumu *PTAL* izpratnē un ir atzīstams par spēkā neesošu, jo patērētājam tiek liegta iespēja realizēt savu tiesību aizsardzību Latvijas Republikas vispārējās tiesu instancēs un līdz ar to tiek kavētas patērētāja likumīgās tiesības uz savu tiesību aizsardzību tiesā. Tas izriet arī no *Civilprocesa likuma* 132.panta pirmās daļas 2.punkta noteikumiem, kas nosaka, ka tiesnesis atsakās pieņemt prasības pieteikumu, ja puses likumā noteiktā kārtībā ir vienojušās par strīda izskatīšanu šķīrējtiesā. *PTAC* norāda, ka, lai gan *Civilprocesa likumā* ir noteikts regulējums par šķīrējtiesām, tomēr strīdus, kuros viena puse ir patērētājs (kas uzskatāms par „vājāko līgumslēdzējpusi”) nav pieļaujams izskatīt tikai šķīrējtiesā, ņemot vērā, ka šķīrējtiesas spriedums nav pārsūdzams.

Tāpat *PTAC* vērš uzmanību uz to, ka Satversmes tiesa 2005.gada 17.janvāra sprieduma lietā Nr. 2004-10-01 9.3.2.rindkopā ir norādījusi, ka patērētāju tiesības paredz īpašus ierobežojumus šķīrējtiesas līguma slēgšanai. Arī juridiskajā literatūrā pastāv viedoklis, ka šķīrējtiesas klauzula pārkāpj patērētāja tiesības. Tā, piemēram, profesors K.Torgāns ir norādījis: „Ļaujot bez ceremonijām patērētājam uzspiest vienu šķīrējtiesnesi un ar to viņam atņemot iespēju uz lietas izskatīšanu tiesā, tiek pārkāpts Patērētāju tiesību aizsardzības likums” (K.Torgāns. *Šķīrējtiesas Latvijā: vajadzīgas radikālas pārmaiņas*. Jurista Vārds, 11.01.2005.). K.Torgāns skaidrojis, ka šķīrējtiesas process galvenokārt ir domāts strīdu izskatīšanai starp komersantiem, kas noteikts arī UNCITRAL noteikumos (*United Nation Commission On International Trade Rule, Arbitration rules, General Assembly Resolution 31/98*), kas pārņemti daudzu Latvijas šķīrējtiesu reglamentos.

PTAC atzīmē, ka arī Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2006.gada 7.marta spriedumā lietā Nr.C30519003 ir atzinis, ka šķīrējtiesas klauzula ar patērētāju noslēgtā līgumā uzskatāma par netaisnīgu līguma noteikumu.

Pamatojoties uz augstāk minēto, *PTAC* norāda, ka *Aizdevuma līguma 1* un *Aizdevuma līguma 2* 10.4.apakšpunkta noteikums, kas ietver šķīrējtiesas klauzulu, ir uzskatāms par netaisnīgu līguma noteikumu.

10. Hipotēkas līguma 4.1.apakšpunkts paredz: „Ja Ieķīlātājs pārkāpj šā Līguma 2.1.3.punkta noteikumus, viņš maksā Kīlas ņēmējam līgumsodu 100% (simts procentu) apmērā, kur aprēķina no attiecīgā Kīlas objekta novērtējuma summas, kura attiecīgi noteikta šī Līguma punktā 1.3.” *Hipotēkas līguma* 2.1.3.apakšpunkts nosaka, ka Ieķīlātājs apņemas „bez Kīlas ņēmēja iepriekšējas rakstveida atļaujas nedalīt, neatsavināt, neizīrēt, neiznomāt, neieķīlāt un citādāk neapgrūtināt *Hipotēkas* objektu, tā daļas un/vai piederumus ar trešo personu saistību vai lietu tiesībām, kā arī neveikt rīcību (darbību vai bezdarbību), kuras rezultātā samazinās vai var samazināties *Hipotēkas* objekta tirgus vērtība”.

No tā izriet, ka ieķīlātājam ir jāmaksā kīlas ņēmējam līgumsods 100% apmērā no attiecīgā kīlas objekta vērtības, kas šajā gadījumā ir Ls 90 000, *Hipotēkas līguma* 2.1.3.apakšpunktā noteikto pienākumu nepildīšanas gadījumā. Tādējādi *PTAC* secina, ka saskaņā ar *Hipotēkas līguma* 4.1.apakšpunkta noteikumu var izveidoties situācija, ka ieķīlātājam, piemēram, izīrējot nekustamo īpašumu bez kīlas ņēmēja rakstveida piekrišanas, ir jāmaksā līgumsods Ls 90 000 apmērā. *PTAC* uzskata, ka šādā gadījumā minētais līgums ir vērtējams kā neproporcionāli liels. *PTAC*, vērtējot līgumsoda apmēru, ņem vērā labticīguma prasības, kā arī to, ka līgumsoda apmērs nedrīkst būt

tāds, kas nostāda patērētāju neizdevīgā stāvoklī, t.i., līgumsods nedrīkst būt nesamērīgi liels.

Ņemot vērā iepriekš minēto, *PTAC* saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 4.punktu atzīst *Hipotēkas līguma* 4.1.apakšpunktu par netaisnīgu līguma noteikumu.

11. *Hipotēkas līguma* 5.3.apakšpunkts paredz: „*Visi strīdi, kuri rodas sakarā ar Līgumu un kurus PUSES nevar atrisināt sarunu ceļā, tiek nodoti izskatīšanai Rīgas komerciālo strīdu šķīrējtiesā, Rīgā, Struktoru ielā 7, saskaņā ar šķīrējtiesas statūtiem, reglamentu. Strīda izskatīšanas valoda – latviešu. Šķīrējtiesnešu skaits būs – viens, šķīrējtiesnesi izvēlēsies Ķīlas nēmējs. Strīdu var izskatīt bez PUŠU obligātas piedalīšanas šķīrējtiesas procesā, uz iesniegto dokumentu pamata.*”

PTAC konstatē, ka *Hipotēkas līguma* 5.3.apakšpunkts ietver šķīrējtiesas klauzulu. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus saistībā ar *Aizdevuma līguma 1* un *Aizdevuma līguma 2* 10.4.apakšpunktu, *PTAC* norāda, ka šāds *Hipotēkas līguma* 5.3.apakšpunkta noteikums saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punktu ir netaisnīgs līguma noteikums.

12. Papildus *PTAC* norāda, ka, tā kā SIA „RPG GROUP” patērētājiem piedāvā patērētāju kreditēšanas līgumu, tad ir jāievēro 1999.gada 13.jūlija Ministru kabineta noteikumi Nr.257 „*Noteikumi par patērētāja kreditēšanas līgumu*” (turpmāk – *Noteikumi*), kas nosaka patērētāja kreditēšanas līgumā ietveramo informāciju.

PTAC konstatē, ka *Aizdevuma līgumā 1* un *Aizdevuma līgumā 2* nav norādīta gada procentu likme, kā to nosaka *Noteikumu* 11.1.apakšpunkts. *PTAC* vērs uzmanību uz *Noteikumu* 20.punktu, kas nosaka, ka, ja kreditēšanas līgumā nav sniegta informācija par gada procentu likmi, patērētājs ir tiesīgs maksāt tikai likumiskos procentus.

PTAC arī konstatē, ka *Aizdevuma līgumā 1* un *Aizdevuma līgumā 2* nav norādīts kredīta izmaksu uzskaitījums atbilstoši *Noteikumu* 11.4.apakšpunkta prasībām, kā arī tajos nav ietverts nosacījums, ka patērētājam ir tiesības uz taisnīgu kopējo kredīta izmaksu samazinājumu, ja viņš veic atmaksu pirms noteiktā termiņa, kā to paredz *Noteikumu* 11.5.apakšpunkts.

13. Attiecībā uz *Iesniegumā* izteikto lūgumu sniegt atzinumu arī par *Pirkuma līgumā* ietverto šķīrējtiesas klauzulu, *PTAC* norāda, ka, ņemot vērā, ka šajā gadījumā pārdevējs ir *Patērētājs* un pircējs ir *Sabiedrība*, tad uz šādu līgumu nevar attiecināt *PTAL* paredzēto tiesisko aizsardzību, jo *Pirkuma līguma* subjekti nav uzskatāmi par patērētājiem *PTAL* 1.panta 3.punkta izpratnē, kas nosaka, ka patērētājs ir fiziskā persona, kas izsaka vēlēšanos iegādāties, iegādājas vai varētu iegādāties precī vai pakalpojumu nolūkam, kurš nav saistīts ar tās saimniecisko vai profesionālo darbību. Tā kā saskaņā ar *Pirkuma līgumu* ne *Patērētājs*, ne *Sabiedrība* neatbilst minētajai termiņa „patērētājs” definīcijai, *PTAC* kompetencē neietilpst šāda līguma kā *Pirkuma līgums* noteikumu vērtēšana.

Vadoties no augstāk minētā un pamatojoties uz *PTAL* 3.panta 2.punktu, 5.panta otrās daļas 5.punktu, 6.panta pirmo daļu, 6.panta otro daļu, 6.panta trešās daļas 1.punktu, 4.punktu, 7.punktu, 8.punktu, 6.panta ceturto, piekto, sesto, septīto, astoto daļu, 25.panta ceturtais daļas 6.punktu, 25.panta astotās daļas 1.punktu, *PTAC* **uzdod** SIA „RPG Group”:

- 1) pārtraukt pildīt netaisnīgos *Aizdevuma līguma 1* un *Aizdevuma līguma 2 7.6., 8.1., 8.2., 9.1., 10.4. apakšpunktu* noteikumus un *Hipotēkas līguma 4.1., 5.3.apakšpunktu* noteikumus ar *Patērētāju*, kā arī pārtraukt pildīt ar citiem patērētājiem noslēgtajos līgumos tāda paša satura noteikumus, kurus SIA „RPG Group” un patērētāji nav savstarpēji apsprieduši;
- 2) mēneša laikā no administratīvā akta spēkā stāšanās brīža izslēgt no patērētājiem piedāvātajiem līgumu projektiem tāda satura noteikumus kā *Aizdevuma līguma 1* un *Aizdevuma līguma 2 7.6., 8.1., 8.2., 9.1., 10.4. apakšpunktu* noteikumi un *Hipotēkas līguma 5.3.apakšpunkta* noteikums un grozīt patērētājiem piedāvātajos līgumu projektos tāda satura noteikumus kā *Aizdevuma līguma 1* un *Aizdevuma līguma 2 8.1.apakšpunkta* noteikums un *Hipotēkas līguma 4.1.apakšpunkta* noteikums;
- 3) mēneša laikā no administratīvā akta spēkā stāšanās brīža iekļaut patērētājiem piedāvātajos līgumu projektos noteikumus, kas paredzēti *Noteikumu 11.1., 11.4., 11.5.apakšpunktos*;
- 4) sniegt informāciju *PTAC* par administratīvā aktu izpildi pirms administratīvā akta lemjošās daļas 2. un 3.punktā noteiktā izpildes termiņa beigām atbilstoši *PTAL 25.panta* desmitās daļas noteikumiem (tai skaitā iesniedzot pārstrādāto līguma projektu).

Saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma 70.panta* pirmo daļu, *76.panta* pirmo daļu un otro daļu, *79.panta* pirmo daļu un *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 25.panta* pirmo daļu šo administratīvo aktu adresāti var apstrīdēt Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijā viena mēneša laikā kopš tā paziņošanas adresātiem, iesniedzot iesniegumu Patērētāju tiesību aizsardzības centrā, Rīgā, K. Valdemāra ielā 157.

Direktore (paraksts)
(zīmogs)

B.Vītoliņa

(...)
IZRAKSTS PAREIZS